

Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)

www.bestdergi.net

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanata Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Z. Nurdan Baysal, Menekşe Dıvrak
Marmara Üniversitesi

Bu makaleye atıf için:

Baysal, Z. N. & Dıvrak, M. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 4(2), 44-55.

To cite this article:

Baysal, Z. N. & Dıvrak, M. (2020). Analyzing the attitudes of class teacher candidates for art according to various variables. *Science, Education, Art and Technology Journal (SEAT Journal)*, 4(2), 44-55.

Makale Türü (Paper Type):

Araştırma (Research)

Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi):

Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi); bilimsel ve hakemli bir dergi olarak yılda iki kez yayınlanmaktadır. Bu dergide; bilim, eğitim, sanat veya teknoloji ile ilgili özgün kuramsal çalışmalar, literatür incelemeleri, araştırma raporları, sosyal konular, kitap incelemeleri ve araştırma makaleleri yayınlanmaktadır. Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin daha önce yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yere gönderilmemiş olması gerekmektedir. Bu makale araştırma, öğretim ve özel çalışma amaçları için kullanılabilir. Makalelerinin içeriğinden sadece yazarlar sorumludur. Dergi, makalelerin telif hakkına sahiptir. Yayıncı, araştırma materyalinin kullanımı ile ilgili olarak doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan herhangi bir kayıp, eylem, talep, işlem, maliyet veya zarardan sorumlu değildir.

Science, Education, Art and Technology Journal (SEAT Journal):

Science, Education, Art and Technology Journal (SEAT Journal) is published twice a year as a scientific and refereed and journal. In this journal, original theoretical works, literature reviews, research reports, social issues, psychological issues, curricula, learning environments, book reviews, and research articles related to science, education, art or technology are published. The articles submitted for publication must have not been published before or sent to be published anywhere. This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Authors alone are responsible for the contents of their articles. The journal owns the copyright of the articles. The publisher shall not be liable for any loss, actions, claims, proceedings, demand, or costs or damages whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with or arising out of the use of the research material.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanata Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Z. Nurdan Baysal, Menekşe Dıvrak

Makale Bilgisi

Makale Tarihi

Gönderim Tarihi:
1 Aralık 2019

Kabul Tarihi:
1 Mart 2020

Anahtar Kelimeler

Sanat
Sanat tutumu
Sınıf öğretmeni adayı

Öz

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışmada, tarama modeli kullanılmış ve veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgiler Formu” ile birlikte Dede (2016) tarafından geliştirilen “Sanata Karşı Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul’da bulunan bir devlet üniversitesinin Temel Eğitim Bölümü, örneklemini ise bu bölümden kolay ulaşılabilir örneklem ile belirlenen 211 öğretmen adayı oluşturmuştur. Gerekli istatistiksel işlemler yapılarak analiz edilen verilerden ulaşılan sonuçlar ise şöyledir: Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları ortanın üzerindedir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları; cinsiyet, sanatsal etkinliklerde yer alma, anne eğitim durumu ve sanata yönelik ilgi düzeylerine göre farklılık gösterirken; yaş, sınıf düzeyi, lise okul türü, baba eğitim durumu ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık göstermemektedir.

Analyzing the Attitudes of Class Teacher Candidates for Art According to Various Variables

Article Info

Article History

Received:
1 December 2019

Accepted:
1 March 2020

Key Words

Art
Art attitude
Class teacher
candidate

Abstract

The aim of this study, which is planned with the desire to find the answers to these questions, is to examine the attitudes of class teacher candidates towards art according to various variables. In this study, the screening model was used and the “Attitude Scale Against Art” developed by Dede (2016) was applied together with the “Personal Information Form” as a data collection tool. Population of this study consisted of the Basic Education Department of a public university in Istanbul and the sample of this study is composed of 211 identified teacher candidates. The results obtained from the data analyzed by performing the necessary statistical procedures are as follows: Teacher candidates’ attitudes towards art are above average. While teacher candidates’ attitudes towards art show differences according to gender, taking part in artistic activities, mother education level and interest levels to art; they don’t show any differences according to age, class level, high school type, farther education level and socio-economic level.

Giriş

Sanat, bireylerin duygu ve düşüncelerinin estetik yollarla dışa vurumu olarak ifade edilebilir. Anderson'a göre sanat, bireylerin estetik bir gözle kendi bakış açılarını geliştirmelerine yardımcı olan etkili bir dildir ve aynı zamanda bireyin kendini ifade edebildiği özgün bir alandır. Bireylerin duygusal dünyalarını dengelemelerine ve düzenlemelerine yardımcı olur (Saygı-Gerçekler, 2018: 622). Sanat için kullanılan Grekçe (τέχνη [tekhnē]) ve Latince karşılığı (ars) olan terim özellikle modern anlamda güzel sanatları ifade etmese de bilimsel alanda veya zanaat olarak adlandırılan insani faaliyetler ile ilişkilendirilebilir (Kristeller, 1951: 498). Sanat denince akla yaratıcılık gelmektedir. Yaratıcılık Latince doğurmak, yaratmak, meydana getirmek anlamındaki “creare” sözcüğünden gelmektedir (San, 2004: 13). Yaratıcılık, problemlere yeni çözüm yolları bulmak olarak açıklandığı gibi yeni ve kullanışlı olan bir şeyin üretimi olarak da tanımlanmaktadır. Sanat eğitiminin yaratıcılıkla ilişkisi dışında geliştirdiği düşünülen bir diğer kazanım da eleştirel düşüncedir (Ülger, 2015: 136). Hayal gücü ve oyun birçok insan için boş faaliyetler olarak görülebilir, ancak gerçekte sağlıklı bireysel gelişim ve kültürün yenilenmesi için çok önemlidir (Anttila, 2018: 63). Bu anlamda sanatın bireyin hayal gücünü destekleyerek, zenginleştiren bir etken olarak görülmesi önemlidir.

Sanatın oluşması için miras ve uzun süreli, etkili, bireysel bir çaba gerekir. Bireylerin sanata yönelik algılarını açık ve canlı tutmak için ise sanata karşı bir tutum geliştirmek önemlidir. Günümüzde en çok kullanılan sosyal konulardan biri olan tutumun, kişinin akademik başarısı üzerinde nesnelere eğilimi (eğitim materyali), kişiler (öğretmen) ve kurumun (okul) etkisi vardır. Bireyin eğitimine yönelik tutumu arttıkça, akademik başarısı da artacaktır (Saygı-Gerçekler, 2018: 623). Sanatın yaşamın her alanında var olması, hizmet etmesi ve anlam taşınması nedeni ile öğrenilmesi ve öğretilmesi gerekliliği önem kazanmaktadır. Eğitimin sanat yoluyla desteklenmesinin bireyin kişisel gelişimi, performansını artırmasına, kültür ve estetik görüşünün zenginleşmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Formal eğitim bağlamında bireyin okulöncesinden üniversitenin sonuna oradan da tüm hayatı boyunca sanat ile desteklenmesi, hayatında sanata yer vermesi önemli bir konudur. Özellikle okulöncesi eğitimden sonra ilköğretimde resim dersleri öğrencilerin gelişim özellikleri dolayısıyla özel bir öneme sahiptir. Bu derslerin; hayatı daha nitelikli ve derinlikli olarak yaşayabilmek kendini doğru ifade edebilmek için diğer dersler kadar üzerinde hassasiyetle durulmasına ihtiyaç hissedilmektedir.

Resim eğitimi, birçok insanın yorumladığı gibi, bireylerin güzel resim yapması yoluyla ileride ressam olmalarını amaçlamaz. Bu eğitim çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde çözümlenmeyi öğrenmelerini amaçlar. Sanat eğitiminin amacı bireylerin tasarlayabilme yeteneğinin geliştirilmesi, yaratıcı, kendine güveni olan, sanatsal okuryazarlığa sahip, estetik beğeni düzeyi yüksek gençler yetiştirmek olmalıdır. Bu amaca ulaşıldığı zaman aynı niteliklere sahip uygar bir toplum da yaratılmış olacaktır (Dikici, 2006). Estetik bakış açısının her bireye kazandırılması gereklidir.

Çocuklar erken yaşlarda güzelliklerle tanışmazlarsa, gelecek yaşantılarında güzelliği fark etme ve güzelliğe değer verme konularında sorunlar yaşayabileceklerdir. Bu bağlamda, erken dönemde çocukların; sanat ve estetik konusunda bilgi sahibi, kendilerini yönlendirecek ve destekleyecek yetişkinlere ihtiyaçları bulunmaktadır (Bilir-Seyhan ve Ocak-Karabay, 2018). Bu anlamda, çocuklar üzerinde etkisi olan en önemli yetişkinlerden biri öğretmenleri olmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterliklerinden biri de “sanat ve estetik” alan yeterliğidir. Sanat ve estetik alan yeterliği; güzel sanatlarla ilgili temel becerilere sahip olma, sanatsal etkinlikleri öğrenme sürecinde kullanma, öğrenme ortamları düzenlerken estetik bakış açısını dikkate alma ve uygulamalarında yaratıcı düşünme becerilerini kapsamaktadır. Sınıf öğretmenleri aynı zamanda bir sanat eğitimcisi olarak görev yaptıkları için özel alan yeterlikleri arasında sanat ve estetik özel alan yeterliğine yer verilmesi yerinde bir durum olarak değerlendirilebilir (Akyıldız, 2016). Estetik yeterliliği geliştirmek programların da hedefleri arasındadır.

Son yıllarda ülkemizde ilk ve orta öğretimde görsel sanatlar dersleri ile öğrencilerin araştıran, eleştirel düşünebilen, problem çözebilen, karar verebilen, grup çalışması yapabilen, kültür-sanat değerlerini anlamaya, korumaya ve yaşatmaya yönelik bilgi ve beceri kazanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle sanat öğrenme alanları; görsel iletişim ve biçimlendirme, kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik şeklinde belirlenmiştir (MEB, 2017). Tüm bu özellikleri kazandırmada öğretmenlerin yeterliklerinin geliştirilmesi hayati öneme sahiptir. Öğretmenlerin bu yeterlilikleri ise her aşamada desteklenmelidir. Üniversite yılları bu anlamda en çok

donanımın edinildiği basamaklardandır. Öğretmen adaylarının eğitimleri süresince sanat eğitimi almaları önce kendilerini, daha sonra öğrencilerini estetik yönden etkileyip geliştirmeleri açısından gereklidir (Yılmaz ve Şahan, 2016). Doğru ve etkili bir öğretmenlik eğitiminin amacının, ileride öğrencilerine pek çok açıdan olduğu gibi sanatsal değerler açısından da faydalı olacak öğretmenler yetiştirmek olduğu tartışmasız bir gerçektir.

Fakat günümüzde okullarda yürütülen sanat ile ilgili derslerin pek çok probleminin olduğu söylenebilir. Ailelerin, branş öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin ve idarecilerin yanlış tutumları görsel sanatlar dersini sadece bir boş zaman etkinliği, deşarj olma alanı, sadece yetenekli öğrenciler için gerekli bir eğitim olarak algılanmasına neden olmaktadır. Bu durum, bu derslerin programda yer alan öteki dersler kadar önemli olmadığı düşüncesini doğurmaktadır. Yaygın olan bu düşünce, görsel sanatlar dersinin -yanlış bir şekilde- başka derslerin çalışma alanı olarak kullanılmasının doğal karşılanmasına neden olmaktadır. Çocuğun gelişim sürecinde sanat göz ardı edilmekte, çocuktaki gelişimin farkına varılmamaktadır (Türkan Taş, 2013). Bu derslerden beklenen amaçların önemsenmemesi, bu derslerin diğer derslerin bir çeşit ödülü olarak görülmesi, bu dersler için velilerin öğrencilerin ödevlerini ya da çalışmalarını tamamlaması ya da ödevlerin gösterişli, temiz ve düzgün olması gerekliliğinin ön planda tutulmasıdır. Bu sorunların pek çoğu öğretmen kaynaklı olarak sınıflandırılabilir ve üstesinden gelebilmek için öncelikle hizmet öncesi eğitimde öğretmen adaylarının sanat etkinliklerinde beklenen performansı göstermeleri önemlidir. Sanata karşı olumlu tutumu geliştirme sorumluluğu olan bir öğretmen, öncelikle kendisi sanata karşı olumlu tutum geliştirmiş olmalıdır. Bu nedenle sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutumlarının bilinmesi ihtiyacı söz konusudur. Buradaki temel soru: Sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutum düzeyleri nedir? Sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutum düzeyleri çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir? Şeklinde ifade edilebilir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı; sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları ne düzeydedir?
- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları; cinsiyet, yaş, sanatsal etkinliklerde yer alma, sınıf düzeyi, lise okul türü, anne baba eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum ve sanata ilgi durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örnekleme, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları; bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklemler üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Araştırmada sınıf öğretmeni öğretmen adaylarına ulaşılarak sanata yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre durumu incelenmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da araştırmacılar için kolay ulaşımın sağlanabildiği bir devlet üniversitesi olduğu için Temel Eğitim Bölümü'nde öğrenim gören toplam 416 öğretmen adayı, örneklemini ise bu bölümden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 211 öğretmen adayı oluşturmuştur. Kazara ya da elverişli örnekleme ismi ile de anılan uygun örnekleme yönteminde (convenience/accidental/incidental sampling) zaman, para ve işgücü kaybını önleme temel amaç edinilir. Burada araştırmacı en ulaşılabilir ve maksimum tasarruf sağlayacak bir durum örnek üzerinde çalışır (Cohen &

Mannion, 1989; Ravid, 1994'den akt. Büyüköztürk vd., 2017). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%	Yaş	f	%
Kadın	164	77,73	16-20 yaş	115	54,50
Erkek	47	22,27	21 ve sonrası	91	43,13
Lise Okul Türü	f	%	Sınıf Düzeyi	f	%
Anadolu Lisesi	113	53,55	1. sınıf	50	23,70
Meslek Lisesi	45	21,33	2. sınıf	24	11,37
İmam Hatip Lisesi	5	2,37	3. sınıf	66	31,28
Anadolu Öğretmen Lisesi	15	7,11	4. sınıf	71	33,65
Genel Lise	18	8,53			
Diğer	15	7,11			
Anne eğitim durumu	f	%	Baba eğitim durumu	f	%
Okuma yazması yok	5	2,37	İlkokul	66	31,28
İlkokul	112	53,9	Ortaokul	42	19,91
Ortaokul	41	19,43	Lise	61	28,91
Lise	36	17,06	Üniversite	39	18,48
Üniversite	17	8,06	Lisansüstü	3	1,42
Sanatsal Etkinliklerde Yer Alma	f	%			
Evet	176	83,41			
Hayır	35	16,59			
Sosyo-ekonomik Durum	f	%	Sanata İlgisi	f	%
Düşük	17	8,06	Geliştirilmeli	76	36,02
Orta	191	90,52	İyi	107	50,71
Yüksek	3	1,42	Çok İyi	28	13,27
TOPLAM	211	100	TOPLAM	211	100

Tablo 1 incelendiğinde görülmektedir ki, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının % 77,73'ünün kadın, % 22,27'si ise erkektir. Öğretmen adaylarının yaşlarının % 16,20'sinin 16-20 yaş, % 43,13'ünün ise 21 yaş ve sonrası olduğu; %83,41'inin sanatsal etkinliklerde yer aldığı, 16,59'unun ise almadığı; % 23,70'i birinci sınıf, % 11,37'si ikinci sınıf, % 31,28'i üçüncü sınıf, % 33,65'i ise dördüncü sınıf seviyesindedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğu Anadolu Lisesi (% 53,55), az bir kısmı ise İmam Hatip Lisesi (% 2,37) mezunudur. Öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarının % 2,37'sinin okuma yazmasının olmadığı, % 53,9'unun ilkokul, % 19,43'ünün ortaokul, % 17,06'sının lise, % 8,06'sının ise üniversite; baba eğitim durumlarının % 31,28'inin ilkokul, % 19,91'inin ortaokul, % 28,91'inin lise, % 18,48'inin üniversite, % 1,42'sinin ise lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik durumları ise % 8,06'sının düşük, % 90,52'sinin orta, % 1,42'sinin ise yüksektir. Öğretmen adayları sanata ilgilerini ise % 36,02 geliştirilmeli, % 50,71 iyi ve % 13,27 oranında ise çok iyi olarak değerlendirmektedir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, lise okul türü, anne baba eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, sanatsal etkinliklerde yer alma ve ilkokul öğretmeninin eğitimde sanata yer verme durumlarını belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgiler Formu" kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarına sanata yönelik tutumlarını belirlemek üzere Dede (2016) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmış olan "Sanata Karşı Tutum Ölçeği" izin alınarak uygulanmıştır. Dede tarafından ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği: 0.909 ve Bartlett's Küresellik testinin ki kare değeri: 2835,338, Sd:210 ve p:0.000 olduğu ayrıca ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0.894

olarak tespit edilmiştir. Ölçek sanatın gerekliliği, sanat eğitime değer verme, kişisel sanatsal eğilim ve sanatsal etkinliklere katılma olmak üzere dört faktörlü 21 maddeli bir yapıya sahiptir. Bu maddeler “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” olmak üzere beş kategoride ölçeklenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama araçları öğretmen adaylarına 2018–2019 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında uygulanmıştır. Veriler toplanırken araştırmacılar, araştırmanın amacı, anket ve gönüllülük ilkesi hakkında bilgi vermiştir ve güvenilirliği sağlayabilmek amacıyla öğretmen adaylarından ölçeklerin üzerine isimlerini yazmamaları istenmiştir. Yanıtlama süresi yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Toplam 232 öğretmen adayından veri toplanmış ve bunlardan 21’i çeşitli nedenlerle (tam doldurmama ya da rastgele doldurma) araştırmadan çıkarılmış, toplam 211 öğretmen adayından toplanan veriler üzerinden istatistikî işlemler yapılmıştır. Toplanan veriler anketin özelliklerine göre puanlanıp kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel işlemlerde 0,05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için Kolmogorov-Smirnov normalite testi yapılmıştır. Gruplar normal dağılım özelliği gösterdiği için parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Verilerin analizinde; t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırma verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular; çalışma kapsamında yer alan soruların sırasına göre öğretmen adaylarının sanata yönelik tutum düzeyi ve bu düzeyin değişkenlere göre farklılaşma durumları olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Sanata Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 2’de görülmektedir. Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının (N=211) sanata yönelik tutumlarının aritmetik ortalaması 82,23 standart sapması ise 11,93’dir. Öğretmen adaylarının ölçekten elde ettikleri toplam puanların 30 ile 105 arasında değiştiği görülmektedir. Bu haliyle de öğretmen adaylarının ortalama puanlarının, ölçekten elde edilebilecek ortalamanın üzerinde olduğu yani öğretmen adaylarının sanata yönelik yüksek bir tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Sanata Yönelik Tutum Düzeyi ile İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	<i>N</i>	<i>Minimum puan</i>	<i>Maksimum puan</i>	<i>Toplam puan</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Varyans</i>
Toplam puanlar	211	30,00	105,00	17350,00	82,23	11,93	142,24

Öğretmen Adaylarının Sanata Yönelik Tutumlarının Cinsiyet, Yaş, Sınıf Düzeyi, Lise Okul Türü, Anne Baba Eğitim Düzeyi, Sosyo-Ekonomik Durum, Sanatsal Etkinliklerde Yer Alma ve İlkokul Öğretmeninin Eğitimde Sanata Yer Verme Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi uygulanmış ve elde edilen veriler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sanata Karşı Tutumun Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kadın	164	83,64	10,29	209	3,29	0,001*
Erkek	47	77,30	15,57			

* $p < 0,05$

Tablo 3 incelendiğinde; öğretmen adaylarının sanata karşı tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi sonucunda; kadın ve erkek öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.050$). Başka bir ifade ile kadın öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları erkek adaylara göre daha yüksektir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Sanata Karşı Tutumlarının Yaş Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
16-20 yaş	115	82,15	11,32	209	-0,106	0,916
21 yaş ve sonrası	191	82,32	12,68			

Tablo 4’de, öğretmen adaylarının sanata karşı tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi sonucunda; 16-20 yaş ve 21 yaş ve sonrası öğretmen adaylarının düşünme becerilerini kullanma yeterliklerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının sanatsal etkinliklerde yer alma değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5. Sanata Yönelik Tutumların Sanatsal Etkinliklerde Yer Alma Değişkenine İlişkin t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Evet	176	83,13	11,88	209	2,48	0,014*
Hayır	35	77,71	11,25			

* $p<0,05$

Tablo 5 incelendiğinde; öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının sanatsal etkinliklerde yer alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız grup t testi sonucunda; sanatsal etkinliklerde yer alanlarla almayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.050$). Başka bir ifade ile sanatsal etkinliklerde yer alan öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları almayan adaylara göre daha yüksektir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sanata Yönelik Tutumların Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Puan	f, $\bar{X}$ ve ss değerleri				ANOVA sonuçları					
	grup	f	$\bar{X}$	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Sınıf düzeyi	1. sınıf	50	81,06	12,97	G. arası	753,24	3	251,08	1,785	0,151
	2. sınıf	24	78,17	10,87	G. içi	29117,84	207	140,67		
	3. sınıf	66	84,30	9,55	Toplam	29871,08	210			
	4. sınıf	71	82,49	13,22						

Tablo 6’da görülen öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre sanata yönelik tutumlarındaki farklılıkların belirlenmesi için yapılan varyans analiz (ANOVA) sonuçları incelendiğinde, gruplar arasında istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının mezun oldukları lise türü değişkenine göre ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7’de öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü değişkenine göre sanata yönelik tutumlarındaki farklılıkların belirlenmesi için yapılan varyans analiz (ANOVA) sonuçları incelendiğinde, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7. Sanata Yönelik Tutumların Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Puan	<i>f, $\bar{X}$ ve ss</i> değerleri				ANOVA sonuçları					
	grup	f	$\bar{X}$	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Okul Türü	Anadolu Lisesi	113	84,02	11,27	G. arası	981,07	5	196,21	1,39	0,23
	Meslek Lisesi	45	78,71	14,19	G. içi	28890,01	205	140,93		
	İmam H. Lisesi	5	79,80	8,23	Toplam	29871,09	210			
	Anadolu Öğ. Lisesi	15	82,20	7,45						
	Genel Lise	18	81,00	13,25						
	Diğer	15	81,60	11,34						

Tablo 8. Sanata Yönelik Tutumların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

puan	<i>f, $\bar{X}$ ve ss</i> değerleri				ANOVA sonuçları					
	grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Anne eğitim düzeyi	okuma yazması yok	5	80,80	12,13	G. arası	1353,15	4	338,29	2,44	,048*
	ilkokul	112	80,45	12,38	G. içi	28517,94	206	138,44		
	ortaokul	41	82,44	11,86	Toplam	29871,09	210			
	lise	36	87,44	9,76						
	üniversite	17	82,82	11,04						

* $p < 0,05$

Tablo 8’de görülen öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre sanata yönelik tutumlarındaki farklılıkların belirlenmesi için yapılan varyans analiz (ANOVA) sonuçları incelendiğinde, gruplar arasında istatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir [F =2,444, $p < 0,05$]. Analiz sonucu anlamlılık düzeyi 0,048 bulunmuştur. Bulunan anlamlılık düzeyi 0.05’ten küçük olduğu için anne eğitim düzeyine göre öğretmen adaylarının sanata yönelik tutum puan ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Hangi ortalamalar arasında fark önemli olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçları Tablo 8.1’de verilmiştir.

Tablo 8.1. Anne Eğitim Düzeyine Göre Sanata Yönelik Tutum Puan Ortalamalarının Scheffe Testi Sonuçları

Anne Eğt. Düzeyi(i)	Anne Eğt. Düzeyi(j)	Ort. farkı (i-j)	sh	p
Okuma yazması yok	ilkokul	0,35	5,38	1,000
	ortaokul	-1,64	5,57	,999
	lise	-6,64	5,62	,844
	üniversite	-2,02	5,99	,998
İlkokul mezunu	okuma yazması yok	-0,35	5,38	1,000
	ortaokul	-1,99	2,15	,930
	lise	-7,00	2,25	,050
	üniversite	-2,38	3,06	,963
Ortaokul mezunu	okuma yazması yok	1,64	5,57	,999
	ilkokul	1,99	2,15	,930
	lise	-5,01	2,69	,484
	üniversite	-0,38	3,39	1,000
Lise mezunu	okuma yazması yok	6,64	5,62	,844
	ilkokul	7,00	2,25	,050
	ortaokul	5,01	2,69	,484
	üniversite	4,62	3,46	,776
Üniversite mezunu	okuma yazması yok	2,02	5,99	,998
	ilkokul	2,38	3,06	,963
	ortaokul	0,38	3,39	1,000
	lise	-4,62	3,46	,776

Tablo 8.1'deki Scheffe testi sonuçları incelendiğinde, 0,05 anlamlılık düzeyinde diğer gruplarla karşılaştırıldığında ilkokul ve lise mezunu annelere sahip sınıf öğretmen adaylarının sanata yönelik tutum puan ortalamaları, annesi lise mezunu olan öğretmen adaylarının lehine bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=,050$). Yani annesi lise mezunu olan sınıf öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları annesi ilkokul mezunu olanlara göre daha yüksektir. Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9. Sanata Yönelik Tutumların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

puan	grup	f, $\bar{X}$ ve ss değerleri				ANOVA sonuçları				
		N	$\bar{X}$	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Baba eğitim düzeyi	ilkokul	66	79,95	11,99	G. arası	852,48	4	213,12	1,51	0,200
	ortaokul	42	83,71	11,07	G. içi	29018,60	206	140,87		
	lise	61	83,41	11,51	Toplam	29871,08	210			
	üniversite	39	81,82	13,20						
	lisansüstü	3	92,67	6,66						

Tablo 9 incelendiğinde; öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucunda; öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarında baba eğitim düzeyi değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p<,050$). Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının sosyo-ekonomik durum değişkenine göre ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Sanata Yönelik Tutumların Sosyo-ekonomik Durum Değişkenine İlişkin Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

puan	grup	f, $\bar{X}$ ve ss değerleri				ANOVA sonuçları				
		N	$\bar{X}$	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Sosyo-ekonomik durum	düşük	17	83,76	13,00	G. arası	51,24	2	25,62	0,179	0,836
	orta	191	82,07	11,92	G. içi	29819,84	208	143,37		
	yüksek	3	83,67	7,51	Toplam	29871,08	210			

Tablo 10 incelendiğinde; öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucunda; öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarında sosyo-ekonomik durum değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p<,050$). Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının sanata ilgi değişkenine göre ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11'da verilmiştir.

Tablo 11. Sanata Yönelik Tutumların Sanata İlgi Değişkenine İlişkin Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

puan	grup	f, $\bar{X}$ ve ss değerleri				ANOVA sonuçları				
		N	$\bar{X}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sanata ilgi	geliştirilmeli	76	76,09	12,16	G. arası	5484,17	2	2742,09	23,39	<0,001*
	iyi	107	84,28	9,29	G. içi	24386,91	208	117,25		
	çok iyi	28	91,04	12,40	Toplam	29871,08	210			

* $P<0,05$

Tablo 11'de görülen öğretmen adaylarının sanata ilgi değişkenine göre sanata yönelik tutumlarındaki farklılıkların belirlenmesi için yapılan varyans analiz (ANOVA) sonuçları incelendiğinde, gruplar arasında istatistiksel olarak $p<0,05$ düzeyinde farklılık tespit edilmiştir [$F =23,388$ $p<0,05$]. Analiz sonucu anlamlılık düzeyi $<0,001$ bulunmuştur. Bulunan anlamlılık düzeyi 0.05'ten küçük olduğu için sanata ilgiye göre öğretmen adaylarının sanata yönelik tutum puan ortalamaları arasındaki fark önemlidir. Hangi ortalamalar arasında farkın önemli olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçları Tablo 11.1'de verilmiştir.

Tablo 11.1. Sanata İlgiye Göre Sanata Yönelik Tutum Puan Ortalamalarının Scheffe Testi Sonuçları

sanata ilgi(i)	sanata ilgi(j)	Ort. farkı (i-j)	sh	p
geliştirilmeli	iyi	-8,18827*	1,62433	<0,001
	çok iyi	-14,94361*	2,39374	<0,001
iyi	geliştirilmeli	8,18827*	1,62433	<0,001
	çok iyi	-6,75534*	2,29849	0,015
çok iyi	geliştirilmeli	14,94361*	2,39374	<0,001
	iyi	6,75534*	2,29849	0,015

Tablo 11.1'deki Scheffe testi sonuçları incelendiğinde, 0,05 anlamlılık düzeyinde diğer gruplarla karşılaştırıldığında sanata ilgisi çok iyi düzeyde olanlar iyi olanlardan; iyi olanlarsa geliştirilmeli düzeyinde olanlardan daha yüksek toplam skora sahip oldukları görülmektedir (p=0,05). Yani sanata ilgisi çok iyi düzeyde olan sınıf öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları sanata ilgisi iyi olanlara göre daha yüksektir. Sanata ilgisi iyi düzeyde olan sınıf öğretmen adaylarının sanata karşı tutumları ise sanata ilgisi geliştirilmeli düzeyinde olanlara göre daha yüksektir.

Sonuç

Elde edilen bulgulara göre bu araştırmanın sonuçlarına aşağıda iki ana başlık altında yer verilmektedir.

Öğretmen Adaylarının Sanata Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

Öğretmen adayları sanata yönelik yüksek bir tutuma sahiptir. Dilmaç ve Öztürk (2016) "Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının orta düzeyli olduğunu belirlemiştir. Orhun (2005) ve Güneş (2015) öğrencilerin resim-iş/görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının/algılarının orta düzeyli olduğunu, buna karşın Kaplan, Öztürk ve Ferahoğlu (2015) ise yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir (akt. Dilmaç ve Öztürk, 2016). Başka bir çalışmada ise öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının olumsuz olduğu bulgulanmıştır (Opoku-Asare, Tachie-Menson ve Essel, 2015'ten akt. Dilmaç ve Öztürk, 2016).

Sınıf öğretmenleri ile ilgili olarak Akyıldız (2016)'ın "Sınıf Öğretmenlerinin Sanat ve Estetik Alanla İlgili Yeterlik Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışması dikkat çekmektedir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin sanat ve estetik alanla ilgili yeterlik algılarının çok yüksek olmadığı sonucuna varılmıştır. Yine Ayaydın, Kurtuldu ve Akyol-Dayı (2018) tarafından öğretim elemanları ile yapılan bir çalışmada da öğretim elemanlarının sanata karşı genel tutumunun olumlu yönde olduğu anlaşılmıştır. Görüldüğü gibi alan yazında farklı seviyede yapılan çalışmaların bazıları eldeki çalışmanın öğretmen adaylarının sanata karşı tutumlarının yüksek olduğu bulgusu ile örtüşürken bazıları örtüşmemektedir.

Yılmaz ve Şahan (2016) yaptıkları nitel çalışmada farklı dallardan (sınıf, sosyal bilgiler, fen bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi) öğretmen adaylarının aldıkları sanat eğitiminin yetiştirecekleri öğrencilerinin bakış açılarını da olumlu etkileyeceğini düşündükleri sonucunu ifade etmişlerdir. Akhan (2013) yaptığı nitel çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat konularının öğretiminin gerekliliğine inandıkları fakat sanat konularını anlatma konusunda kendilerini yeterli görmedikleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanat konularında kendilerini yetiştirmeleri gerektiğine inandıklarını tespit etmiştir. Tüm bu sonuçlardan hareketle öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının daha da yükseltilmesi gerektiği vurgulanabilir.

Öğretmen Adaylarının Sanata Karşı Tutumlarının Cinsiyet, Yaş, Sanatsal Etkinliklerde Yer Alma, Sınıf Düzeyi, Lise Okul Türü, Anne Baba Eğitim Düzeyi, Sosyo-Ekonomik Durum ve Sanata İlgi Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Sonuçlar

Aşağıda, çalışmada elde edilen sonuçlar tek tek değişkenlere göre sınıflandırılarak tartışılmıştır.

- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları cinsiyete göre kadınlar lehine farklılaşmaktadır.

Benzer şekilde Akyıldız (2016) sınıf öğretmenleri ile yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin sanat ve estetik özel alanla ilgili yeterlik algılarının, cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Bulgular, estetik alanla ilgili bilgiye sahip olma, sanat etkinliklerini öğrenme sürecinde uygulama ve estetik bakış açısını dikkate alma alanlarında, kadın sınıf öğretmenlerinin erkek sınıf öğretmenlerine göre kendilerini daha yeterli algıladıklarını göstermektedir. Tan (2006)'ın "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Resim-İş Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler" başlıklı çalışmasında da öğrencilerin Resim-iş dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırmacı bu doğrultuda kız öğrencilerin Resim-iş dersine yönelik tutum düzeylerinin erkek öğrencilerin tutum düzeylerinden daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Her iki çalışmanın da sonuçları eldeki çalışmaninkilerle örtüşmektedir. Ancak, alan yazında, sınıf öğretmenlerinin sanat ve estetik alandaki yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmediğini gösteren araştırmalar da mevcuttur (Demiral vd., 2010; Avcı, 2012; Hacıömeroğlu vd., 2011; Kahramanoğlu vd., 2013'den akt Akyıldız, 2016; Ayaydın, Kurtuldu ve Akyol-Dayı, 2018).

- *Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları yaşa göre farklılık göstermemektedir.*

Ayaydın, Kurtuldu ve Akyol-Dayı (2018) tarafından öğretim elemanları ile yapılan çalışmada da öğretim elemanlarının sanata yönelik tutumunun yaş değişkeni için yapılan karşılaştırmalı ölçümlerde herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır.

- *Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları sınıf düzeyine göre farklılık göstermemektedir.*

Oysa Dilmaç ve Öztürk (2016)'ün çalışmasında sınıf düzeylerine göre yapılan karşılaştırma sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık 6. sınıf ile 7. ve 8. sınıf öğrencileri arasında 6. sınıf lehine anlamliken diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Ferahoğlu, Tepecik ve Kalyoncu (2014'den akt. Dilmaç ve Öztürk, 2016) 8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarının düşük olmasının nedenini, öğrencilerin liseye geçiş sınavına girecek olmasıyla ilişkilendirmiştir. Tan (2006)'ın çalışmasında da 6 ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Resim-iş dersine yönelik duyuşsal tutum düzeylerinin 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutum düzeylerinden daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

- *Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları lise okul türüne göre farklılık göstermemektedir.*

Benzer şekilde Dilmaç ve Öztürk (2016)'ün çalışmasında da okul türüne göre öğrenci tutumlarının farklılaşmadığını incelemeye yönelik yapılan analiz sonucunda; farklı öğrenim kurumlarındaki (imam-hatip, bilim ve sanat merkezi ve normal öğretim) öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

- *Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Annesi lise mezunu olan sınıf öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları annesi ilkökul mezunu olanlara göre daha yüksektir.*

Resim-iş dersine yönelik tutumun duyuşsal, zaman ve önem açısından sonuçların irdelendiği bir çalışmada eldeki çalışmanın bulguları ile örtüşecek şekilde zaman ve önem alt boyutlarında tutumun öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre değiştiği görülmüştür. Araştırmacı zaman alt boyutuna göre anneleri okuryazar olmayan ya da ilköğretim mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha fazla zaman ayırdıkları, buna karşın anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha az zaman ayırdıklarını ifade etmiştir. Önem alt boyutunda ise anneleri okuryazar olmayan ya da ilköğretim mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha fazla önem verdikleri buna karşın anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha az önem verdikleri bulunmuştur. Aynı çalışmada eldeki çalışmanın bu sonucundan farklı olarak resim-iş dersine yönelik tutumun duyuşsal alt boyutunun öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür (Tan, 2006).

- *Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.*

Benzer şekilde yine Tan (2006)'ın çalışmasında da duyuşsal alt boyutunun öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür. Fakat zaman ve önem alt boyutlarında farklılıklara rastlanmıştır. Babaları ilköğretim mezunu ya da orta öğretim mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha fazla zaman ayırdıkları, buna karşın babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin Resim-iş faaliyetlerine daha az zaman ayırdıkları kaydedilmiştir. Babaları ilköğretim mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha fazla önem verdikleri buna karşın babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin Resim-iş ile ilgili faaliyetlere daha az önem verdikleri ifade edilmiştir.

- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık göstermemektedir.

Benzer şekilde yine Tan (2006)'ın çalışmasında da resim-iş dersine yönelik tutum ile ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları sanatsal etkinliklerde yer alanlar lehine farklılık göstermektedir.

Yılmaz ve Şahan (2016) çalışmalarında öğretmen adaylarının bir bölümünün özel çabaları ile resim, müzik, tiyatro gibi kurslara katıldıkları, bir kısmının ise katılmadığını anlaşıldığını dolayısıyla sanat eğitimi ihtiyacı duyan, ya da sanata ilgisi olanların özel çabaları ile sanata ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar sanata yönelik ilginin ve sanatsal katılımın sanata yönelik tutum ile ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları sanata ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir. Sanata ilgisi çok iyi düzeyde olan sınıf öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları sanata ilgisi iyi olanlara göre daha yüksektir. Sanata ilgisi iyi düzeyde olan sınıf öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumları ise sanata ilgisi geliştirilmeli düzeyinde olanlara göre daha yüksektir.

Akyıldız (2016)'ın çalışmasında da eldeki çalışmayı destekler şekilde sınıf öğretmenlerinin sanat ve estetik özel alanıyla ilgili yeterli algılarının, bir sanat alanıyla uğraşma durumlarına göre anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür. Buna göre, estetik alanla ilgili bilgiye sahip olma, sanat etkinliklerini öğrenme sürecinde uygulama ve estetik bakış açısını dikkate alma alanlarında, bir sanat alanı uğraşısı olan sınıf öğretmenlerinin kendilerini herhangi bir sanat alanıyla uğraşmayan öğretmenlere göre daha yeterli gördükleri belirlenmiştir.

Öneriler

Çalışmanın sonuçlarından hareketle MEB, YÖK ve araştırmacılara önerilere aşağıda yer verilmiştir:

- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının farklı düzeylerde olması bulgusundan hareketle üniversitelerin sanata yönelik tutum düzeyini yükseltici derslere önem vermeleri, programlarına seçmeli dersler eklemeleri, etkinlikler düzenlemeleri ve teşvik edici olmaları önerilebilir.
- Öğrenciler için dersler dışında çeşitli sanat ortamları yaratılmalı, katılım teşvik edilmelidir.
- Öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının cinsiyete göre kadınlar lehine farklılaşması bulgusundan hareketle erkek öğretmen adaylarının ilgisini çekebilecek sanatsal faaliyetlere yer verilmesi, etkinlik düzenlemeleri ve teşvik edici olmaları önerilebilir.
- Anne eğitim durumunun yüksek olması öğretmen adayının da sanata yönelik tutumunu olumlu yönde etkilemektedir. Bu bulgudan hareketle öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarının göz önünde bulundurulması eğitim durumu düşük olan annelere sahip öğretmen adaylarının sanatsal faaliyetlere teşvik edilmesi üzerinde daha çok durulması önerilebilir.
- Erkek öğretmen adaylarının sanata yönelik tutumlarının artırılmasına yönelik sanat program tasarımları oluşturulup denenebilir.
- Annelerin de katılımlarının sağlanabileceği sanat program tasarımları oluşturulup denenebilir.
- Bu çalışmanın, araştırmacıların yapacakları araştırmalarda kıyas, ölçü ve değerlendirme yapabilmesine olanak sağlayabileceği düşüncesi ile yeni çalışmalar ile desteklenmesi önerilebilir.

Kaynaklar

- Akhan, N. E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı*, 146-162.
- Akyıldız, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin sanat ve estetik alanla ilgili yeterli algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 71-82. DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.678>
- Anderson, T. (2003). Art Education for Life, NSEAD. The International Journal of Art Design Education: Oxford. Jade 22.1. <https://doi.org/10.1111/1468-5949.00339>
- Anttila, E. (2018). Art education promotes the development of the child and society. *In the book of-Improving the Quality of Childhood in Europe-Brussels, Belgium Volume 7*, 1-72.

- Ayaydın, A., Kurtuldu, M. K. ve Akyol-Dayı, B. (2018). Öğretim elemanlarının sanata karşı tutumlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği). *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 41, 1-10 DOI: 10.32547/atauniJsed.44928
- Bilir-Seyhan, G. ve Ocak-Karabay, S. (2018). Early childhood pre-service teachers' views about visual arts education and aesthetics. *Eurasian Journal of Educational Research*, 73, 131-148, DOI: 10.14689/ejer.2018.73.8
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dede, H. (2016). Öğrencilerin sanata karşı bakış açılarını ortaya koymaya yönelik bir tutum ölçeği. *İdil Dergisi*, 5(25), 1559-1576 DOI: 10.7816/idil-05-25-13
- Dikici, A. (2006). Sanat eğitimi ve öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 31(139), 3-9.
- Dılmaç, O. ve Öztürk, D. (2016). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi, e – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-7.
- Kristeller, P. O. (1965/1980). The modern system of the arts: A study in the history of aesthetics. *Part I Journal of the History of Ideas*, 12(4), 496-527. Published by University of Pennsylvania Press. <http://esztetika.elte.hu/baranyistvan/files/2012/09/kristeller-modern-system-of-arts-I-1951.pdf> (erişim. 01.11.2019 15:16).
- MEB (2017). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı*. Ankara.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim*. (3. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Saygı-Gerçekler, C. (2018). An investigation of fine arts students' attitudes towards art education based on some variables. *Educational Research and Reviews. Academic Journals*, 13(17), 622-637 DOI:10.5897/ERR2018.3596
- Tan, A. (2006). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin resim-iş dersine yönelik tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Türkan Taş, S. (2013). İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersinin verimini artırmaya yönelik bir inceleme. *Educational Research Association The International Journal of Research in Teacher Education*, 4(1), 14-22.
- Ülger, K. (2015). Sanat Eğitiminin Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi. *Milli Eğitim. Sayı 206*. Bahar/2015.
- Yılmaz, O., ve Şahan, G. (2016). Öğretmen adaylarının sanat eğitimi ihtiyacına yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 717-729.

Yazar Bilgileri

Z. Nurdan Baysal

Orcid: 0000-0002-3548-1217
Marmara Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Göztepe
Yerleşkesi 34722 Kadıköy-İstanbul
İstanbul, Türkiye
İrtibat yazar e-mail: zelihanurdanb@gmail.com

Menekşe Dıvrak

Orcid: 0000-0002-4440-1346
Marmara Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Göztepe
Yerleşkesi 34722 Kadıköy-İstanbul
İstanbul, Türkiye
